

Tomasz Pudłocki, *Tarnawski Leonard Michał (1845–1930)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, pod red. Lucjana Faca, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemysł 2011 s. 147-159

Tarnawski Leonard Michał. 21 XII 1845 r. Piskorowice koło Leżajska – 6 IX 1930 r. Przemysł. Adwokat, poseł do Sejmu Krajowego we Lwowie i Sejmu Ustawodawczego II RP, radny miejski i powiatowy, asesor miejski, wicemarszałek powiatu przemyskiego, działacz społeczny, prezes organizacji społeczno-kulturalnych. Syn Andrzeja (15 X 1809 r. Nozdrzec – 21 VII 1901 r. Sufczyzna), oficjalisty u ksiąząt Lubomirskich w Piskorowicach, oraz Teresy z Kostrzewskich (zm. 30 IX 1860 r. Krakowiec). Pochodził z licznej rodziny. Leonard miał czterech dorosłych braci: Teofila (dyrektor Departamentu Skarbu Galicji), Apolinarego (doktor medycyny, prowadził słynne sanatorium uzdrowiskowe w Kosowie na Huculszczyźnie), Stanisława (zarządca dóbr księcia Sapiehy w Krasieczynie) i Józefa (naczelnik sądu w Niżankowicach k. Przemysła i prezesa tamtejszego „Sokoła”) oraz cztery siostry: Filomenę, Anielę, Marię i Helenę.

Tarnawski w latach 1857/1858–1864/1865 uczęszczał do c.k. Gimnazjum w Przemysłu. Przerwał naukę w momencie wybuchu powstania styczniowego w 1863 roku i, mimo trudności stawianych mu przez komisję poborową, z powodu słabego rozwoju sił fizycznych, podjął walkę. Już podczas pierwszej bitwy został ranny i musiał powrócić do Przemysła, gdzie, z niezagojoną raną, skończył przerwana wcześniej naukę. Po zdaniu matury 29 VII 1865 r. kontynuował naukę na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Lwowskiego. Utrzymywał się na studiach z korepetycji. Po skończeniu studiów wrócił do Przemysła i pod-

jął pracę koncypienta w kancelarii adwokackiej dr. Walerego Waygarta, burmistrza Przemyśla i posła na Sejm. Ze względu na to, że Waygart był człowiekiem bardzo zaangażowanym w sprawy publiczne, Tarnawski z czasem został *de facto* kierownikiem kancelarii. Tytuł doktora nauk praw zdobył 30 III 1874 r. na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1878 r. otworzył własną kancelarię. Po ślubie z córką swego byłego pryncypała i przeprowadzce teścia do Podlisek Małych koło Lwowa, przejął też sprawy Waygarta. Od 26 V 1878 r. był członkiem Wydziału Izby Adwokatów w Przemyślu. Po śmierci dra Wacława Skórskiego (zm. 26 III 1903 r.), został 29 III 1903 r. wybrany prezesem przemyskiej Izby Adwokackiej. Pełnił tę funkcję do śmierci.

Od stycznia 1890 r. był radnym miejskim, a 26 X 1897 r. asesorem (w okresie 18 VII 1901–26 IV 1906 był płatnym asesorem; później zrezygnował z funkcji płatnego asesora, ale pozostał dalej I asesorem). 26 X 1897 r. przegrał z Franciszkiem Dolińskim wybory na wiceburmistrza miasta. Powzięto jednak uchwałę, że gdyby cokolwiek stało się Dolińskiemu, to Tarnawski zajmie jego miejsce. 28 III 1901 r. przeforsował wsparcie przez Radę Miejską remontu katedry rzymskokatolickiej. 15 VII 1901 r. w imieniu Rady witał w „Sokole” członków walnego zebrania Towarzystwa Pedagogicznego, które w tym roku odbyło się w Przemyślu. W lipcu 1907 r. był jednym z trzech deputatów Rady Miejskiej do Koła Polskiego i ministrów w Wiedniu, aby przedstawić im żądania miasta, m.in. budowę nowego gmachu sądu, komendy korpusu, założenie szkoły realnej. Jako radny brał udział m.in. 13 IX 1907 r. w otwarciu III Gimnazjum z polskim językiem wykładowym na Zasaniu, a 1 III 1908 r.

w poświęceniu czytelni kolejowej. 6 XII 1907 r. podczas zebrania Rady złożył rezolucję potępiającą relegację języka polskiego ze zgromadzeń publicznych i nowe prawo o ziemi w zaborze pruskim. Na jego wniosek przyłączono się do protestu zgłoszonego do austriackiej Izby Posłów oraz wysłano protest do Koła Polskiego w Berlinie. 8 t.m. w „Sokole” prowadził wiec obywatelski przeciw gwałtom pruskim. 3 IX 1908 r. Rada na jego wniosek dała 100 K na sarkofag hetmana Stanisława Żółkiewskiego. 29 t.m. Tarnawski reprezentował Radę na uroczystości pochówku zwłok z nowym sarkofagu w Żółkwi. 16 IV 1909 r. przemawiał podczas wieceu w ratuszu w sprawie budowy sanatorium nauczycielskiego. 6 V 1909 r. na jego wniosek Rada uchwaliła protest przeciwko oderwaniu Chełmszczyzny od Królestwa Polskiego, skierowany do Koła Polskiego w Wiedniu. 9 t.m. prowadził w „Sokole” wiec protestacyjny mieszkańców w tej samej sprawie (o tej samej sprawie mówił na Radzie 22 XII 1911 r.). 4 X 1909 r. na Radzie przeforsował uchwalenie wniosku, by zwrócić się z prośbą do Sejmu o uchwalenie reformy równego, bezpośredniego, tajnego i powszechnego prawa wyborczego. 10 X 1910 r. na jego wniosek Rada Miejska wysłała telegram do rodziny Marii Konopnickiej, po śmierci poetki. Od 1907 r. był w opozycji do burmistrza Franciszka Dołęńskiego – podobno planował zostać burmistrzem w miejsce swego oponenta. Tarnawski, infułat ks. Jakub Federkiewicz i dr Józef Scheinbach jeździli do Lwowa do namiestnika, prosząc go o ingerencję w sprawy miejskie. W wyniku powstałego kryzysu, Radę Miejską rozwiązano i 28 I 1914 r. wprowadzono komisaryczne rządy, na czele których stanął Józef Lanikiewicz. Tarnawski wielokrotnie wchodził w skład komitetu organizacyjnego, czy to wybory do

Rady Miejskiej, Sejmu Krajowego we Lwowie, czy parlamentu wiedeńskiego.

Tarnawski był też z ramienia Rady Miejskiej członkiem Rady Powiatowej (od lipca 1899 r.), od 14 XII 1912 r. jej wiceprezesem, a od 1920 r. prezesem. 10 VII 1927 r. w imieniu Wydziału Powiatowego Rady witał na dworcu w Przemyśle prymasa Polski ks. Augusta Hlonda.

11 IX 1901 r. został wybrany posłem z Przemyśla do Sejmu Krajowego we Lwowie. Poparł wniosek do rządu o jak najszybsze zakończenie sporu o Morskie Oko pomiędzy Galicją a Węgrami (z 28 XII 1901 r.), oraz drugie (z 13 XI 1905 r.), nawołujące rząd do otoczenia skuteczną opieką obywateli Austro-Węgier pochodzenia żydowskiego, będących ofiarami pogromów na terenie Rosji i Królestwa Polskiego. Tarnawski zasłużył się miastu głównie w sprawach szkolnych. To on postulował założenie filii c.k. Gimnazjum, obszernie referując kwestię warunków nauczania w tej szkole (pomysł został uwieńczony sukcesem, ponieważ Tarnawski skutecznie walczył o przekształcenie filii w drugie polskie gimnazjum). On też przez całą swoją kadencję walczył o powołanie w Przemyśle szkoły realnej, czego jednak nie udało się ostatecznie osiągnąć. 13 IX 1903 r. we Lwowie był wśród deputacji posłów Sejmu przyjętych przez Franciszka Józefa I, podczas cesarskiej wizyty w Galicji. 12 X 1903 r., w imieniu Komisji Prawniczej opowiadał się za uchyleniem immunitetu posłom ściganym sądownie. 25 VI 1903 r. postawił nagły wniosek o zapomogę dla pogorzalców gminy Lackie. 24 X 1905 r. na posiedzeniu Sejmu złożył wniosek podniesienia o 20% poborów nauczycieli szkół ludowych w Przemyśle, ze względu na drożyznę panującą w mieście. 4 III 1906 r.

jako poseł brał udział w wiecu miast galicyjskich we Lwowie. 18 IX 1907 r. został wybrany wiceprzewodniczącym subkomitetu Komisji Reformy Wyborczej w Sejmie. W 1908 r. przegrał wybory do Sejmu Krajowego z F. Dolińskim. Kiedy w 1908 r. rząd austriacki przyznał mu wysoki order „Żelaznej Korony” odmówił jego przyjęcia manifestując tym swoje patriotyczne stanowisko i zaznaczając, że w Rzeczypospolitej Polskiej zagranicznych orderów przyjmować nie wolno. Nie pomogły perswazje ze strony starosty i kolegi z 1863 r. Józefa Lankiewicza, jak również samego namiestnika, co wywołało spory skandal. W roku 1911 nieskutecznie starał się o mandat poselski do Rady Państwa. Po śmierci burmistrza Dolińskiego, w lipcu 1914 r., rozpoczął starania o mandat poselski do Sejmu Krajowego we Lwowie.

Kiedy w latach 1904–1905 doszło do zorganizowania Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego w Galicji, Tarnawski od samego początku był jego aktywnym członkiem. Wszedł on do prezydium partii na zjeździe założycielskim 17 I 1904 r. we Lwowie, a od drugiego zjazdu 8 IX 1905 r., przez dwie kadencje był jej wiceprezesem. W 1908 r. doszło do i stworzenia przemyskiego odłamu Stronnictwa Narodowego, na czele którego stanął. Zrezygnował z przewodnictwa w 1920 r., ale kiedy w okresie wyborów sejmowych 1922 r. część działaczy na czele z Apolinarym Garlickim odłączyła się od endecji, Tarnawski ponownie został wybrany prezesem partii (także 9 IV 1923 r. i 9 IV 1924 r.).

18 IX 1914 r., w okresie ewakuacji mieszkańców z Przemyśla wraz z żoną i córką wyjechał do Wiednia. Mieszkała tam w VII dzielnicy, przy Neubaugasse 29. Syn został zmobilizowany do armii austriackiej. Tarnawski 24 XI 1914 r. brał udział w zebraniu Dol-

noaustriackiej Izby Adwokatów w Wiedniu. Debato-
wano nad pomocą dla Galicji. W lipcu 1915 r. wrócił
z Wiednia do Przemyśla i został członkiem Rady
Przybocznej komisarza miasta (utworzonej w miejsce
Rady Miejskiej). 18 IV 1918 r. protestował przeciw
używaniu przez radcę Stepana Dmochowskiego języ-
ka ukraińskiego podczas obrad – co poparli wszyscy
radni polscy i żydowscy.

15 III 1912 r. był wśród założycieli Organizacji Pol-
skiej miasta Przemyśla (będąc jej zastępcą przewod-
niczącego), a potem, po wybuchu wojny – Zjednocze-
nia Towarzystw Polskich, będąc m.in. przewodniczą-
cym Sekcji Porady Prawnej i Pośrednictwa Pracy (od
chwili powołania ZTP w grudniu 1915 r. do 18 V
1916 r., potem był jej członkiem).

Tarnawski był jedną z najważniejszych osób w Prze-
myślu w okresie po odzyskaniu niepodległości. 8 XI
1916 r., na uroczystym posiedzeniu Rady Przybocz-
nej, zwołanej z okazji proklamacji niepodległości Kró-
lestwa Polskiego, referował sprawę odzyskania nie-
podległości. Należał do prezydium wiecu mieszkań-
ców miasta 17 II 1918 r., podczas którego protesto-
wano przeciw przyłączeniu Chełmszczyzny do Ukra-
iny. Gdy 22 III 1918 r. powołano Organizację Polską
Powiatu Przemyskiego Tarnawski został jej wicepre-
zesem. 2 VII 1918 r. wszedł do Tymczasowej Rady
Miejskiej. W sierpniu 1918 r. przeforsował wsparcie
finansowe w organizacji w Przemyślu ogólnopolskiego
Zjazdu Towarzystwa Szkoły Ludowej (odbył się on
28–29 IX t.r.). Był jednym z pomysłodawców wysła-
nia adresu hołdowniczego do Rady Regencyjnej na
wieść o proklamowaniu państwa polskiego. Rada
Miejska uchwaliła ten wniosek na uroczystym posie-
dzeniu 10 X 1918 r. Przemawiał na wiecu zorganizo-

wanym w sali „Sokoła” 20 X 1918 r., podczas którego ludność polska miasta negatywnie ustosunkowała się do oświadczenia i postulatów ukraińskich z 18 i 19 t.m., w którym Ukraińskie Zgromadzenie Konstytucyjne utworzone we Lwowie postulowało utworzenie z Galicji Wschodniej po San, z Łemkowszczyzny, Bukowiny i północnych Węgier państwa ukraińskiego. 31 X 1918 r. został wezwany (obok księcia Władysława Sapiehy i Feliksa Przyjemskiego) przez naczelnika komendy Przemyskiego Okręgu Wojskowego Polaka, gen. Stanisława Puchalskiego, w sprawie zapewnienia spokoju w mieście do czasu przybycia delegacji Polskiej Komisji Likwidacyjnej, której spodziewano się na dzień następny. W rezultacie pośrednictwa tej delegacji, doszło do rozmów polsko-ukraińskich, w wyniku których 1 listopada powołano Komisję Rządzącą (polsko-ukraińsko-żydowską) składającą się ostatecznie z 8 członków. Tarnawski był jednym z czterech Polaków w Komisji. Po odbiciu Przemyśla z rąk ukraińskich 11 listopada, gdy do miasta dzień później przybył dowódca odsieczy Lwowa Michał Tadeusz Tokarzewski wraz ze swymi oddziałami i objąwszy dowództwo nad utworzonym wojskowym okręgiem przemyskim, wydał 17 listopada decyzję o nałożeniu na przemyskich Żydów kontrybucji za udział milicji żydowskiej w walce z oddziałami polskimi, m.in. dzięki interwencji Tarnawskiego cofnął zarządzenie. 22 listopada wszedł w skład 40-osobowej Polskiej Rady Narodowej (będąc członkiem pięcioosobowego Wydziału Wykonawczego Rady), która na przełomie lat 1918/1919 rządziła miastem w imieniu rządu polskiego (działała do 21 II 1919 r.). 26 listopada wszedł w skład odnowionej Rady Miejskiej i otworzył pierwsze jej posiedzenie w odrodzonej Polsce, jako najstarszy radny. Gdy w 1922 r. bur-

mistrz Józef Kostrzewski zrezygnował z funkcji, Tarnawski jako najstarszy członek Rady zwołał jej posiedzenie i doprowadził do zażegnania kryzysu oraz ponownego wyboru Kostrzewskiego na burmistrza. Radnym był do 23 X 1927 r., kiedy Urząd Wojewódzki we Lwowie rozwiązał Radę Miejską i wprowadził komisaryczny zarząd miasta. 28 X 1927 r. przemawiał na ostatnim posiedzeniu rozwiązanej Rady.

W wyniku pierwszych wyborów w wolnym państwie polskim, które miały miejsce 26 I 1919 r., został wybrany do Sejmu Ustawodawczego. Został członkiem komisji prawniczej i konstytucyjnej Sejmu. Dało mu to możliwość uczestniczenia w pracach nad konstytucją marcową z 1921 r. Dn. 7 V 1919 r. poparł z innymi posłami ND restytuowanie Orderu Virtuti Militari. Brał udział w licznych zebraniach partyjnych w mieście i na terenie okręgu wyborczego, zdając sprawę ze swych czynności poselskich. 4 VII 1920 r. przemawiał na wiecu obywatelskim w sprawie Mazur i Warmii. 19 III 1921 r. wziął udział w poświęceniu kamienia węgielnego pod pomnik Józefa Piłsudskiego w parku kasyna oficerskiego w Przemyślu.

W listopadzie 1925 r. otrzymał honorowe obywatelstwo Przemyśla. Koło Związku Ludowo-Narodowego w Przemyślu, wykorzystując 7 II 1926 r. posiedzenie lwowskiej Rady Związku, zorganizowało uroczystość z okazji jego 80. urodzin. Tarnawski został mianowany prezesem honorowym lwowskiej Rady Wojewódzkiej Związku, a wieczorem zorganizowano w „Sokole” akademię ku jego czci. 28 II 1927 r. złożono mu w mieszkaniu uroczyste dyplom honorowego prezesa dzielnicy lwowskiej. W kwietniu 1927 r. z jego inicjatywy zwołano w „Sokole” wiec w sprawie reorganizacji szkolnictwa średniego, na którym przemawiał poseł

Marceli Prószyński. 9 V 1927 r. brał udział w walnym zebraniu Narodowej Organizacji Kobiet.

Równocześnie z działalnością polityczną w organach władzy państwowej i samorządowej, Tarnawski od lat 80. XIX w. był zaangażowany w życie społeczno-kulturalne miasta. Pomimo iż przemawiał bardzo często, to podobno nie był najlepszym mówcą, co wyrzucali mu przeciwnicy polityczni oraz satyrycy („Jak w swoich młodych latach pozostawał czysty / Jak potyczki o wolność staczał niegdyś słynne / Jak miecz potem zamienił na berło jurysty / O tym można by mówić, długo, choć nie płynnie” (*Błękitna Pyjama*, Przemyśl 1924, s. 2). Równocześnie był człowiekiem bardzo pracowitym i całkowicie oddanym sprawom publicznym. „Wiek Nowy” tak go charakteryzował: „Trudno by znaleźć człowieka bardziej zrównoważonego. Wszystko u niego sprowadzone jest do jednego mianownika, a mianownikiem tym – obowiązek. Dziwić się nieraz przychodzi, skąd on znajduje dość sił i dość czasu na sprostanie tylu zadaniom [...]” (cyt. za: „Echo Przemyskie” 1903, nr 87, s. 2).

W okresie 1 V 1882–31 V 1890 był prezesem Przemyskiego Towarzystwa Dramatycznego. Był pomysłodawcą i głównym organizatorem obchodów mickiewiczowskich, zorganizowanych przez Towarzystwo 28 XI 1882 r., z których dochód został przeznaczony na budowę pomnika Adama Mickiewicza w Przemyślu. Na początku jego prezesostwa wybuchł konflikt z władzami Towarzystwa Muzycznego o wynajem Sali – widoczny zwłaszcza podczas zebrania walnego 10 IV 1883 r. Sprawa dotyczyła sporu o wynajem sali na operetkę, przygotowaną przez Towarzystwo Muzyczne. Ponieważ Wydział Towarzystwa Dramatycznego przedłużał kwestię wynajmu sali, część członków spowo-

dowała zwołanie nadzwyczajnego walnego, na którym jednak większość opowiedziała się za wydziałem. Sprawa miała głębsze podłoże – rywalizację na polu znajdującym się w statutowym obszarze działań obu towarzystw. Ostatecznie konflikt załagodzone. Tarnawski, który był członkiem Towarzystwa Muzycznego (m.in. 12 VII 1881 r. na walnym zebraniu Towarzystwa Muzycznego postulował większe promowanie muzyki narodowej przy organizacji koncertów), od tego czasu nie angażował się w działalność na polu muzycznym. Tarnawski doprowadził do przeniesienia siedziby Towarzystwa Dramatycznego z sali „Pod Opatrznością” na przemyski zamek w 1884 r. Czynił jednak starania o wybudowanie stałej siedziby dla teatru. Poza czuwaniem nad tym, aby Towarzystwo Dramatyczne dawało regularne przedstawienia, w listopadzie 1885 r. nawiązał współpracę z Teatrem Polskim Barbary Linkowskiej i planował budowę sceny widowiskowej w Przemyślu.

Przyczynił się do założenia Stowarzyszenia Rzemieślników i Rękodzielników „Gwiazda” i przez pewien czas pełnił w nim funkcję sekretarza, urządzając pogadanki, odczyty, obchody narodowe. W styczniu 1883 r. organizował wieczór teatralno-muzyczny, z którego dochód przeznaczono na budowę pomnika A. Mickiewicza w Przemyślu. W latach 1880–1896 był prezesem Towarzystwa Rzemieślników „Gwiazda”, rezygnując w czerwcu 1896 r. z funkcji, ze względu na prezesostwo w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół” i konflikt interesów pomiędzy tymi dwoma stowarzyszeniami. Pozostał jednak jednym z jej kuratorów i nierzadko uczestniczył w opłatkach czy święconych organizowanych przez „Gwiazdę”. W 1895 r. członkowie „Gwiazdy” obdarowali go honorowym

członkostwem. W budynku „Gwiazdy” 25 IX 1909 r. nastąpiło odsłonięcie podobizn Tarnawskiego, dr. W. Waygarta i Michała Osińskiego – zasłużonych dla towarzystwa. Tarnawski przemawiał 8 I 1911 r. na uroczystościach 40-lecia założenia „Gwiazdy”.

Organizował uroczyste obchody rocznic narodowych. Na Górze Zamkowej, dzięki jego inicjatywie, położony został kamień pamiątkowy dla uczczenia twórców Konstytucji 3 maja (1891). Był także członkiem Rady Banku Parcelacyjnego w Łańcucie, który przeprowadzał parcelację większych gospodarstw. Zasiadał w Radzie Zawiadowczej Towarzystwa Bursy Przemyskiej (m.in. od 13 X 1880 r.). 15 X 1880 r. wybrano go na członka miejskiego Komitetu Obchodów 50. Rocznicy Wybuchu Powstania Listopadowego. W sierpniu 1885 r. został członkiem Komitetu dla Wygnańców z Prus. Był prezesem Rady Nadzorczej Kasyna Miejskiego w Przemyślu. Przemawiał m.in. 31 XII 1887 r. podczas nadania honorowego obywatelstwa Edmundowi Krzenowi. Od ok. 1887 r. był członkiem Rady Nadzorczej Towarzystwa Bursy Przemyskiej. Od 23 IX 1888 r. był członkiem Zarządu Towarzystwa Pomocy Naukowej im. I. J. Kraszewskiego, którego był współzałożycielem (1879). Od 1889 r. był członkiem przemyskiego oddziału Towarzystwa Domu Narodowego w Cieszynie. 11 IV 1891 r. został członkiem Komitetu Obchodów Stulecia Konstytucji 3. Maja, a 3 V 1891 r. przemawiał w „Gwieździe” o znaczeniu konstytucji. 10 VI 1893 r. wszedł do Zarządu odtworzonego Towarzystwa Prawniczego w Przemyślu, zostając jego wiceprezesem (pełnił tę funkcję do wybuchu I wojny światowej). W tym samym roku został członkiem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych. 23 IV 1895 r. wszedł do Komitetu Obchodów 25-lecia

Przemyskiej Kasy Zaliczkowej Rzemieślników i Rolników. 8 IX 1895 r. wszedł do Sądu Polubownego Towarzystwa Ochotniczej Straży Pożarnej. 22 V 1898 r. przemawiał na uroczystym wieczorze miejskim z okazji stulecia urodzin Adama Mickiewicza. Jesienią 1900 r. wszedł do wydziału przemyskiego oddziału lwowskich „Powszechnie Wykłady Uniwersyteckich”. 12 I 1901 r. brał udział w intronizacji bpa Józefa S. Pelczara do katedry przemyskiej. 22 XII 1901 r. prowadził wiec obywatelski przeciw gwałtom pruskim. 10 IV 1902 r. brał udział w poświęceniu szkoły ludowej Towarzystwa Szkoły Ludowej w Reczpolu. 22 IV 1902 r. we Lwowie, w pałacu Sapiechów, w imieniu mieszkańców ziemi przemyskiej wraz z wicemarszałkiem Władysławem Czaykowskim składał życzenia Adamowi i Jadwidze Sapiehom z okazji ich złotych godów. 25 X 1902 r. witał wraz z żoną przejeżdżającą przez Przemyśla Marię Konopnicką. 29 VIII 1903 r. żegnał przenoszonego z Przemyśla ks. dr. Józefa Drozda, podczas bankietu w hotelu „Victoria”. 11 VII 1904 r. był wraz z żoną członkiem jury Wystawy Przeglądowej Wyrobów Krajowych w Przemyślu. To jego pomysł dał początek Stowarzyszenia Weteranów 1863 r. Zadaniem tego stowarzyszenia było udzielanie pomocy materialnej potrzebującym ex powstańcom (Tarnawski dbał poprzez urządzenie corocznych wieczornic, aby pamięć o powstańcach była silna; 16 II 1913 r. uczestniczył w uroczystym obchodzie wybuchu powstania styczniowego). Założył także Towarzystwo Zaliczkowo-Rolne, którego celem było udzielanie kredytów rzemieślnikom i drobnym rolnikom. Zrezygnował z bycia dyrektorem naczelnym towarzystwa w styczniu 1906 r. Chcąc ratować przemysł krajowy utworzył m.in. z dr. Feliksem Drużbackim towarzystwo „Wulkan”, które nabyło fabrykę maszyn

rolniczych (należącą uprzednio do M. Dornwalda), zagrożoną upadkiem. Ostatecznie „Wulkan” jednak upadł i obaj ponieśli duże straty finansowe. 10 III 1907 r. prowadził w „Sokole” wiec w sprawie antypolskich zajęć na Uniwersytecie Lwowskim. Od 14 VI 1907 r. wchodził do Komitetu Budowy Pomnika T. Kościuszki w Przemyślu. Od 1908 r. był członkiem wspierającym Czytelni Robotniczej im. M. Borelowskiego (m.in. 4 II 1911 r. złożył datek na bal robotniczy, z którego dochód szedł na bibliotekę Koła Robotniczego Towarzystwa Szkoły Ludowej, 10 II 1912 r. był protektorem balu Koła). 2 VII 1908 r. stanął na czele Komitetu Stulecia Urodzin Juliusza Słowackiego obchodzonego w 1909 r. 23 XI 1909 r. wszedł do Komitetu Obywatelskiego bojkotu obcych towarów. Z dn. 9 I 1910 r. stanął na czele miejskiego Komitetu obchodów grunwaldzkich (na jego wniosek 7 VII 1910 r. Rada Miejska dała 2000 K na tablicę grunwaldzką – Tarnawski przemawiał podczas jej odsłonięcia 30 X 1910 r.). Od 2 II 1910 r. był członkiem komitetu organizacyjnego budowy tramwaju. 6 VII 1911 r. wraz z synem Władysławem został wybrany do Komitetu założenia przedsiębiorstwa handlowego „Składnica Towarowa Kółka Rolniczego” w Przemyślu; potem został prezesem Rady Nadzorczej Składnicy. Od 12 III 1912 r. był członkiem Komitetu Obchodów Stulecia Urodzin Zygmunta Krasińskiego. Od 4 X 1912 r. wszedł do powołanego Komitetu Obchodów 300-lecia śmierci Piotra Skargi (był skarbnikiem Komitetu i przewodniczącym Sekcji Finansowej). Od 22 XII 1912 r. wchodził do Rady Parafialnej Przemyśla i Związku Katolicko-Społecznego. 14 I 1913 r. na wiecu w sprawie polskości Uniwersytetu Lwowskiego wygłosił referat. 30 VIII 1917 r. brał udział w otwarciu Poradni dla Piersiowo Chorych w Przemyślu. Był

też członkiem powstałego po I wojnie światowej Polskiego Towarzystwa Higienicznego.

Kiedy 10 I 1885 r. powstało Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, znaleźli się również wśród jego założycieli. 22 III 1885 r., gdy zawiązano pierwszy zarząd wszedł do niego, potem był zastępcą prezesa. Po śmierci prezesa dra Józefa Orłowskiego (21 IX 1891 r.) przejął jego obowiązki. W okresie 13 V 1892 – 29 XII 1919 stał na czele Zarządu jako prezes. Był też prezesem IV Okręgu (Przemyskiego) „Sokoła”, organizując zjazdy okręgowe. Dzięki niemu 29 V 1892 r. doszło do poświęcenia sztandaru „Sokoła”, a w 1895 r. do wybudowania osobnego budynku dla towarzystwa (uroczyście poświęconego 29 VI 1895 r., podczas III Zjazdu delegatów „Sokołów” z całej Galicji i I Zlotu Okręgu Przemyskiego). Była to poniekąd „rodzinna” organizacja Tarnawskich – do gniazda przemyskiego należeli: jego brat Józef, żona Wincenta, oraz dzieci Władysław i Jadwiga. Przemawiał na corocznych opłatkach sokolich oraz był jednym z organizatorów wieczorów styczniowych. 4 VII 1890 r., z ramienia „Sokoła” brał udział w krakowskich obchodach pochówku zwłok A. Mickiewicza na Wawelu. M.in. 26 VI 1892 r. był z delegacją „Sokołów” przemyskich na festynie „Sokoła” w Rzeszowie, a 14 X 1893 r. na uroczystym wieczorze ku czci Kornela Ujejskiego na przemyskim Zamku. W październiku 1895 r. w imieniu „Sokoła” wysłał do Cieszyna telegram z okazji otwarcia tam polskiego gimnazjum. 28 IX 1895 r. Wydział „Sokoła” zamówił portret Tarnawskiego w stroju sokolim pędzla Augustynowicza, który odsłonięto uroczyście 26 I 1896 r. w małej sali nowego gmachu. 7 IX 1896 r. na walnym zebraniu wybrano go członkiem honorowym (6 III 1927 r. odno-

wiono ten akt). W dn. 27–29 VI 1903 r. stał na czele 172-osobowej delegacji „Sokoła” przemyskiego podczas IV Zlotu Sokolstwa Polskiego we Lwowie. 5 XI 1905 r. przemyscy członkowie „Sokoła” urządzili wieczór ku jego czci. 1 XII 1907 r. przemawiał przed wystawieniem w budynku „Sokoła” *Wesela S. Wyspiańskiego*, pierwszego po śmierci poety przedstawienia na ziemiach polskich. W 1908 r. został członkiem Towarzystwa Opieki nad Młodzieżą Gimnazjum za-
sańskiego. 4 IX 1910 r. podczas obchodów 25-lecia gniazda nie tylko przemawiał, ale na boisku przy ul. 3 Maja odsłonił pomnik T. Kościuszki. 10 XI 1919 r. na pierwszym w wolnej Polsce zebraniu delegatów „Sokoła” we Lwowie, został wybrany na 3 lata wydziałowym przy Zarządzie Głównym. 29 XII 1919 r. został wybrany honorowym prezesem przemyskiego „Sokoła”.

Był jednym z piętnastu członków Rady Muzeum w Rapperswillu, co było nie lada wyróżnieniem, zwłaszcza że zaledwie sześć osób z tzw. kraju tworzyło Zarząd tej jakże znanej i cenionej polskiej emigracyjnej placówki oświatowo-kulturalnej. Tam też poznał się m.in. z Zygmuntem Miłkowskim, jego zięciem Franciszkiem Rawitą-Gawrońskim, Stefanem Żeromskim, czy Romanem Dmowskim. Tarnawski na pewno brał udział w zebraniach Rady 4–6 VIII 1909 r., 4–14 VIII 1911 r. oraz 4–6 VIII 1913 r.

Był członkiem założonej 11 I 1892 r. Czytelni Naukowej, zrzeszającej głównie spolonizowaną inteligencję żydowską. 4 XII 1897 r. był na wieczorze mickiewiczowskim w Czytelni, podczas odczytu Jana Kasprowicza, a w czerwcu 1898 r. był na wieczorze mickiewiczowskim Czytelni, podczas którego odczyt wygłosił Wilhelm Feldman. Dopiero w późniejszych

latach odsunął się z prac Czytelni, kiedy syjoniści zdobyli w niej duże wpływy.

Był on również jednym z inicjatorów powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. 14 II 1909 r. przewodniczył w Kasynie Mieszczkańskim zebraniu powołującemu to Towarzystwo. Kiedy pierwszy zarząd ukonstytuował się 7 III 1909 r., Tarnawski został jego przewodniczącym (do 28 VI 1913 r., a potem w okresie 2 VI 1917–30 X 1923; następnie został wybrany przewodniczącym Rady Naczelnej TPN). Przemawiał na uroczystym zebraniu 10 IV 1910 r. inauguracyjnym działalność Towarzystwa. Wizerunek jego głowy znalazł się na wmurowanej w zewnętrzzną część prezbiterium katedry rzymskokatolickiej tablicy grunwaldzkiej, uroczyście odsłoniętej 30 X 1910 r. 2 VI 1913 r. mianowany honorowym członkiem TPN. 25 XI 1921 r. podpisał się na „Memoriale Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu w sprawie utworzenia Województwa Przemyskiego”, który został wysłany do sejmu. 28 II 1923 r. na walnym zebraniu TPN wygłosił odczyt „Organizacja nauki na prowincji”.

W lipcu 1904 r. wybudował kamienicę przy ul. Grodzkiej 19. Ze względu na wizyty u Tarnawskich licznych polityków o poglądach narodowych, dom jego nazywano „Ambasadą Polską”. W kamienicy swoją siedzibę miały: czytelnia Towarzystwa Szkoły Ludowej (do 1909 r.), czytelnia Towarzystwa Młodzieży Polskiej „Znicz” (od 23 XI 1904 r.) oraz „Związek Polek” (w l. 1909–1939). Tarnawscy mieszkali na pierwszym piętrze. Resztę mieszkań wynajmowali.

W maju 1927 r., w okresie reorganizacji tygodnika „Ziemia Przemyska”, stanął na czele komitetu redakcyjnego. Podobno miał pisać wiele artykułów do gazet,

których wydawanie finansowo wspierał. Finansował wydawanie czasopism „San” i „Gazeta Przemyska”. Burmistrz Aleksander Dworski zarzucał mu, że był *spiritus movens*, tego drugiego czasopisma, na jej łamach prowadząc politykę mu przeciwną. Z tego powodu 17 IX 1892 r. burmistrz zablokował wybór Tarnawskiego do Rady Powiatu. W czasopismach zamieszczał sporo sprostowań czy podziękowań, jako prezes poszczególnych stowarzyszeń (zob. m.in. „Przemyslanin” 1881 nr 5, s. 38; „San” 1880 nr 51, s. 2, ibidem, 1881 nr 7, s. 3, nr 52, s. 3, ibidem, 1882 nr 12, s. 3). Jego autorstwa są na pewno teksty: *W odpowiedzi oszczercom* („Gazeta Przemyska” 1908 nr 16, s. 1–2 – odp. na artykuł w „Nowym Głosie Przemyskim”), *O szkołę kupiecką w Przemyśle. Referat wygłoszony przez... na wiecu zwołanym przez Organizację Polską 10 lipca 1912* (ibidem, 1912, nr 28, s. 1–2 – pomysł udało zrealizować się rok później – 1 VIII 1913 r. szkołę otwarto), *Hasło swój do swego w praktyce* („Ziemia Przemyska” 1924, nr 12, s. 2–3), w którym wychwalał hojność Bolesława Orzechowicza na rzecz Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Tarnawski był od 1877 r. adwokatem Andrzeja Orzechowicza, a potem prawnym zastępcą jego syna, który przekazywał duże sumy pieniężne na Towarzystwo Naukowe we Lwowie. Tarnawski 23 II 1923 r. rekomendował właściciela podprzemyskiego Kalnikowa u prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, a 18 VII 1923 r. brał udział w spisywaniu aktu fundacyjnego na rzecz Towarzystwa Naukowego.

Tarnawski był bardzo hojny na cele społeczne. Wraz z żoną wybudował w Sufczynie kaplicę (poświęconą 16 VII 1903 r. przez bpa Józefa S. Pelczara, który w nocy z 15 na 16 VII t.r. nocował w majątku jego żony

w Sufczyńcu). Ponadto wspomagał finansowo m.in. w grudniu 1888 r. i grudniu 1889 r. Stowarzyszenie Weteranów 1830 r. Przekazał pewną kwotę na pomnik nagrobny Klotyldy z Rollów Weinigerowej (poświęcony 1 XI 1908 r.); 14 II 1911 r. należał z żoną do gospodarzy balu profesorskiego na dochód kolonii wakacyjnej młodzieży szkół średnich; 19 II 1912 r. złożył datek na bal zorganizowany w celu wsparcia Towarzystwa Opieki nad młodzieżą Gimnazjum na Zasaniu; w maju 1921 r. wspomógł Polskie Towarzystwo Przeciwgruźlicze.

Pod koniec życia Tarnawskiego niemal zupełnie oślepl. Na pogrzebie, który odbył się 14 IX 1930 r. przemawiał jego długoletni współpracownik, były poseł do austriackiej Rady Państwa i minister kolei żelaznych II RP S. Głębiński. Obecny był też m.in. b. poseł S. Rymar z Krakowa. 8 XII 1930 r. mieszkańcy miasta zorganizowali w „Sokole” uroczystą pośmiertną akademię na jego cześć.

W małżeństwie z Wincentą z Wygartów, zawartym 24 XI 1877 r. w katedrze przemyskiej, a pobłogosławionym przez ks. Józefa Ziemiańskiego, kanonika kapituły przemyskiej, doczekał się trojga dzieci: Stefana Waleriana (9 XII 1879 r. Przemyśl – 28 VIII 1880 r. Przemyśl), Władysława Huberta (3 XI 1885 r. Przemyśl – 4 IV 1951 Warszawa), późniejszego profesora filologii angielskiej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz córki Jadwigi Franciszki (15 XI 1892 r. Przemyśl – 18 II 1972 Płuczki Dolne), zamężnej najpierw (od 16 I 1918 r.) z kandydatem adwokackim dr. Józefem Pileszkim (zm. 10 XII 1919 r. w Zakopanem), a potem z inżynierem leśnictwa Stefanem Jaworskim (od 29 X

1925 r.). Tarnawscy wychowywali także swoich krewnych Eugeniusza Waygarta oraz Adama Paparę.

Źródła i opracowania

Źródła: Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu, *Przemyśl Miasto, t. VII; chrzty ślubny, pogrzeby 1869–1894*; Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, S II–19 *Liber promotionum Universitatis Iagellonicae. Anno 1873 usque ad finem mensis marth 1893*, No 77; Archiwum Państwowe w Przemyślu, zesp. Towarzystwo Młodzieży Polskiej Znicz, sygn. 4, zesp. I Państwowe Gimnazjum i Liceum im. J. Słowackiego w Przemyślu, katalogi szkolne z lat 1863–1865, Protokół egzaminu maturalnego z 1865 r.; Centralne Państwowe Archiwum Ukrainy we Lwowie, fond 146 (Namiestnictwo Galicyjskie), opis 25, sprawa 88, 10464; fond 583 (Polska Rada Narodowa w Przemyślu), opis 1, sprawy 9–16; Archiwum Parafii Rzymskokatolickiej Nozdrzec, akta urodzeń; K. Hrabyk; „Po drugiej stronie barykady – spowiedź z kłęski” s. 28 (79), mszps przechowywany w bibliotece MNZP w Przemyślu; Archiwum domowe mgr Joanny Tarnawskiej, „Wspomnienia rodzinne Jadwigi Jaworskiej, córki Leonarda, a siostry Władysława Tarnawskiego”, rkps; Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, sygn. 7706 (mf. 2102), „Listy L. Tarnawskiego do Oswalda Balzera”, s. 289–307; *Księga pamiątkowa i adresowa wygnañców wojennych z Galicji i Bukowiny 1914–1915 oraz Album pamiątkowy. Cz. 3 Prowincja i Bukowina*, Wiedeń 1915, s. 103; *Księga Pamiątkowa ku uczczeniu Dwudziestej Piątej rocznicy założenia Towarzystwa gimnastycznego „Sokół” we Lwowie*, Lwów 1892, s. 67–71; *Pamiętnik IV Zlotu Sokolstwa Polskiego we Lwowie w dniach 27–29 czerwca 1903*, Lwów 1904, s. 37–39, 144; *Powszechne Wykłady Uniwersyteckie we Lwowie; Sprawozdanie z czynności za rok akademicki 1900/1901*, Lwów 1901, s. 10; *Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Opieki nad Młodzieżą c.k. Gimnazjum z językiem wykładowym polskim w Przemyślu na Zasaniu za II rok administracyjny, tj. od 1 IX 1909 do 31 VIII 1910*, Przemyśl, s. 14; *Sprawozdanie z działalności*

Zjednoczenia Towarzystw Polskich w Przemyślu i Towarzystw, nie należących do Zjednoczenia za rok 1917 i 1918, oraz Organizacji Polskiej miasta Przemyśla za rok 1918, Przemyśl 1919, s. 49; Sprawozdanie z działalności Zarządu Zjednoczenia Polskiego w Przemyślu za rok 1919, Przemyśl 1920, s. 4; Sprawozdanie Wydziału Czytelni Naukowej w Przemyślu z czynności za rok zawiadowczy 1898, Przemyśl 1898, s. 19; Sprawozdania Wydziału Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Przemyślu za lata 1888, 1889–1891; Sprawozdanie Wydziału Polskiego Towarzystwa Higienicznego w Przemyślu za rok 1929, Przemyśl 1929, s. 20; Sprawozdanie Czytelni Robotniczej im. M. Borelowskiego za rok administracyjny 1908, Przemyśl 1909, s. 12; Sprawozdanie z czynności TNSW za czas od 17 V 1891 do 1 V 1893, Lwów 1893, s. 67; „Dziennik Polski” 1901 nr 267, s.1, ibidem, nr 277, s. 2; „Dziennik Przemyski” 1905 nr 3, s. 2; „Echo Przemyskie” 1901, nr 5, s. 1, ibidem, nr 14, s. 3, ibidem, nr 26, s. 3, ibidem, 1902 nr 30, s. 3, ibidem, 1903 nr 83, s. 2, ibidem, nr 86 z 25 X s. 1, ibidem, 1904 nr 43, s. 2, ibidem, nr 56, s. 4, ibidem, nr 57, s. 2, ibidem, 1906, nr 35, s. 2, ibidem, 1907 nr 21, s. 3, ibidem, 1909 nr 80, s. 2, ibidem, 1910 nr 72, s. 1, ibidem, nr 80, s. 2, ibidem, 1912 nr 13, s. 3, ibidem, nr 20, s. 2, ibidem, nr 80, s. 2, ibidem, nr 90, s. 3, ibidem, nr 73, s. 2, ibidem, 1913 nr 1, s. 2, ibidem, nr 15, s. 2, ibidem, 1916 nr 1, s. 3, ibidem, nr 42, s. 1, ibidem, nr 91, s. 2–4, ibidem, 1918 nr 8, s. 1–2, ibidem, nr 14, s. 3, ibidem, nr 19, s. 3; „Gazeta Poranna” 1921, nr 5982, s. 5; „Gazeta Przemyska” 1888, nr 1, s. 2, ibidem, nr 41, s. 6, ibidem, nr 44, s. 4, ibidem, 1889, nr 8, s. 4, ibidem, nr 28, s. 3, ibidem, 1890 nr 45, s. 3, ibidem, nr 5, s. 3, ibidem, nr 50, s. 3, ibidem, 1891, nr 33, s. 2, ibidem, nr 36, s. 2–3, ibidem, 1892, nr 52, s. 3, ibidem, nr 84, s. 3, ibidem, 1893, nr 84, s. 2, ibidem, 1907 nr 12, s. 3, ibidem, nr 20, s. 2–3, ibidem, nr 26, s. 3, ibidem, nr 34, s. 3, ibidem, nr 60, s. 1, 3, ibidem, 1908 nr 18, s. 3, ibidem, nr 55, s. 4, ibidem, nr 88, s. 2, ibidem, 1909 nr 31, s. 3, ibidem, nr 32, s. 2, ibidem, nr 37, s. 2, ibidem, nr 38, s. 1, ibidem, nr 41, s. 3, ibidem, nr 94, s. 1, ibidem,

1910 nr 4, s. 2, ibidem, nr 11, s. 2, ibidem, nr 54, s. 2, ibidem, 1911 nr 5, s. 2, ibidem, nr 11, s. 2, ibidem, nr 33, s. 2–3, nr 55, s. 1, ibidem, 1912 nr 10, s. 2, ibidem, nr 51, s. 3, ibidem, 1913 nr 3, s. 1, ibidem, R. 7: 1913 nr 42, s. 1, ibidem, nr 43, s. 1; „Głos Przemyski” 1899, nr 30, s. 3; „Kurier Lwowski” 1888 nr 355, s. 4; 1889 nr 361, s. 3; „Kurier Poniedziałkowy” 1919 nr 3, s. 3; „Kurier Przemyski” 1895 nr 41, s. 3, ibidem, nr 42, s. 4, ibidem, nr 60, s. 1–2, ibidem, nr 81, s. 3, ibidem, nr 90, s. 2, ibidem, nr 97, s. 3, ibidem, R. 2: 1896 nr 8, s. 3, ibidem, nr 48, s. 2, ibidem, nr 73, s. 2; „Nowa Reforma” 1910 nr 498, s. 5, ibidem, 1911 nr 14, s. 5, ibidem, nr 369, s. 5, ibidem, 1913, nr 357, s. 2, ibidem, nr 360, s. 2, ibidem, „Nowy Głos Przemyski” 1903 nr 3, s. 1, ibidem, 1904, nr 36, s. 1, ibidem, 1905 nr 29, s. 1–2, ibidem, nr 62, s. 2, ibidem, 1911 nr 15, s. 4, ibidem, 1913 nr 2, s. 4, ibidem, 1914 nr 28, s. 1, ibidem, 1918 nr 28, s. 1, ibidem, nr 35, s. 2–3, ibidem, nr 48, s. 3, ibidem, nr 50, s. 3, ibidem, 1930 nr 37, s. 2, ibidem, nr 50, s. 3; „Przegląd Prawa i Administracji” 1894, s. 402; „Przemysłanin” 1881 nr 5, s. 38; „San” 1880 nr 51, s. 2, ibidem, 1881 nr 7, s. 3, ibidem, nr 52, s. 3, ibidem, 1882 nr 12, s. 3; „Słowo Polskie” 1898 nr 123, s. 4, ibidem, nr 134, s. 3, ibidem, 1901 nr 426, s. 1, ibidem, 1902 nr 194, s. 3, ibidem, nr 519, s. 3, ibidem, 1903 nr 152, s. 3, ibidem, nr 405, s. 6, ibidem, nr 420, s. 7, ibidem, nr 457, s. 7, ibidem, nr 484, s. 2, ibidem, nr 457, s. 7, ibidem, nr 483, s. 7, ibidem, 1904 nr 492, s. 7, ibidem, 1905 nr 495, s. 7, ibidem, 1906 nr 106, s. 2, ibidem, 1907 nr 434, s. 8, ibidem, nr 563, s. 7, ibidem, 1908 nr 88, s. 5, ibidem, nr 100, s. 3–4, ibidem, nr 309, s. 7, ibidem, nr 414, s. 7, ibidem, nr 449, s. 7–8, ibidem, 1919 nr 255, s. 4, ibidem, 1920, nr 16, s. 5; ibidem, nr 22, s. 5, ibidem, nr 240, s. 5, ibidem, nr 324, s. 6, ibidem, nr 601, s. 4, ibidem, 1921, nr 113, s. 6, ibidem, 1923 nr 204, s. 5, ibidem, 1926 nr 83, s. 9, ibidem, nr 173, s. 6, ibidem, 1927 nr 72, s. 10, ibidem, nr 96, s. 9, ibidem, nr 131, s. 7, ibidem, nr 191, s. 7, ibidem, nr 310, s. 7; „Wiedeński Kurier Polski” 1914, nr 51, s. 3; „Więści znan Sanu” 1885, nr 17, s. 3, ibidem, nr 31, s. 2;

„Ziemia Przemyska” 1919 nr 18, s. 1, ibidem, 1920 nr 45, s. 3, ibidem, 1921, nr 22, s. 3, ibidem, 1924, nr 1, s. 2, ibidem, nr 12, s. 2–3, ibidem, 1925 nr 47, s. 1–2, ibidem, 1927 nr 14, s. 3, ibidem, nr 21, s. 2; W[ładysław] T[arnawski], *Śp. Dr Leonard Tarnawski*, ibidem, 1930 nr 53 (37) s. 1, ibidem, nr 67 (50) s. 3. W publikowanych dotychczas opracowaniach w dacie urodzenia Tarnawskiego badacze podają rok 1843 albo rok 1847 widniejący na jego nagrobku. Podany w powyższym biogramie rok 1845 potwierdzają następujące źródła: katalogi szkolne c.k. Gimnazjum w Przemyślu z lat 1863, 1864, 1865 oraz protokół maturalny z 1865 roku. Potwierdza go też notatka w księdze parafialnej przemyskiej katedry, w której w metryce ślubu Leonarda z Wincentą z Waygartów, podaje datę jego urodzenia jako 21 XII 1845 r. (Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu, Przemyśl – miasto, t. VII, 1869–1894. Chrzty, śluby, pogrzeby). Dodatkowo rok 1845 potwierdza notka z „Ziemi Przemyskiej” 1926 nr 8, s. 2: *W grudniu ub. roku (tj. w 1925 r. – T.P.) dr Leonard Tarnawski, wybitnie zasłużony działacz na polu narodowym i społecznym, ukończył 80 rok życia [...]*.

Opracowania: Z. Andrzejewski, *Towarzystwo Prawnicze w Przemyślu 1872–1939*, „Palestra” 2010, nr 5–6; Z. Budyński, J. Kamińska-Kwak, *Ponad podziałami. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu w latach 1909–2009*, Przemyśl 2009, s. 17, 26–28, 33, 37, 39, 45, 61–62; Z. Felczyński, *Kronika Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909–1979* [w:] *Siedemdziesiąt lat Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909–1979*, Przemyśl 1979 s. 150, 158–159, 272; K. Filipow, *Order Virtuti Militari 1792–1945*, Warszawa 1993, s. 75; S. Grodziski, *Sejm Krajowy Galicyjski 1861–1914. Źródła*, Warszawa 1993, s. 85–86, 92, 450, 507; T. Pudłocki, *Iskra światła czy kopiąca pochodnia? Inteligencja w Przemyślu w latach 1867–1939*, Kraków 2009 (wg indeksu); J. Stadnik, E. Fał, M. Ślęzyk, *Leonard Tarnawski – człowiek historia*, „Rocznik Gimnazjalny. I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu”, 1999 [2000] nr 3 (82) 1999, s. 147–150;

A. Wątor, *Narodowa Demokracja w Galicji do 1918 roku*, Szczecin 2002, s. 23; idem, *Działalność Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego w zaborze austriackim do roku 1914*, Szczecin 1993, s. 47; E. Waygart; *Dr Leonard Tarnawski 1843–1930*, „Rocznik Przemyski” T. 9: 1962, z. 2, s. 337–339.